

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ: ПІДТРИМКА СВІТОВОЮ СПІЛЬНОТОЮ КУРСУ УКРАЇНИ НА ЄВРОІНТЕГРАЦІЮ

(оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та неопублікованими документами за 2014–2015 рр.)

Революція Гідності та порушення Росією територіальної цілісності України кардинально змінили світ. Уся цивілізована спільнота рішуче об'єдналася у своєму неприйнятті кремлівського свавілля, високо оцінивши європейський вибір українців, їх мужність і героїзм у боротьбі за єдність держави [1].

Рік, що минув, видався для України вкрай важким. Але ніколи ще наш народ не мав такої потужної підтримки. „Боротьба України за свою незалежність, територіальну цілісність, суверенітет стала моментом істини у відносинах нашої країни з державами світу” – наголосив Президент України П. О. Порошенко [2].

„ООНівська сотня” – цей новий термін з'явився у соціальних мережах після того, як зі 193-х країн-членів Організації Об'єднаних Націй рівно 100 підтримали територіальну цілісність України, проголосувавши за резолюцію щодо невизнання приєднання Криму до Російської Федерації [3].

Серед тих, хто найбільш активно відгукнувся на події в Україні під час протистояння на Майдані, а згодом жорстко засудив агресивну політику Російської Федерації: США, Канада, Австралія, Японія, Велика Британія, Німеччина, Норвегія, Польща, Чехія, Литва. Ці країни одними з перших надали суттєву фінансову, гуманітарну та іншу необхідну допомогу нашій державі.

Як зазначив екс-президент Єврокомісії Ж. М. Баррозу, засудження дій Росії і допомога Україні, як гуманітарна, так і фінансова, повинна стати справою всього світу. І дійсно, протягом минулого року багато країн світу ввели ряд санкцій стосовно Росії та анексованого нею Криму, виявивши таким чином свою солідарність з Україною. Окрім санкцій, одним з дієвих видів допомоги став ухвалений Сполученими Штатами Америки в грудні 2014 року „Акт про підтримку свободи в Україні” [4].

Про намір всебічно сприяти якнайскорішому вирішенню конфлікту на території нашої країни, підтримати український народ у боротьбі за свободу та демократію твердо заявив Віце-президент США Дж. Байден, який включив Революцію Гідності у список десяти найважливіших подій року. Під час свого візиту до столиці в річницю Майдану, він відвідав київський меморіал пам'яті

Героїв Небесної Сотні. Ця подія глибоко вразила його своєю надзвичайною емоційністю [5].

Канада, яка входить до кола найбільших друзів України, також зайняла тверду позицію, ставши на захист інтересів нашої країни. Так, підсумовуючи досягнення 2014 року, Прем'єр-міністр С. Харпер на своїй сторінці у Facebook опублікував фото із Президентом України П. О. Порошенком, зазначивши, що в минулому році його країна прийняла ряд принципових рішень на світовій арені, одним з них є рішення про підтримку України в її боротьбі проти російської агресії. Позицію офіційної Канади, яку вона активно демонструє на міжнародних майданчиках, можна було спостерігати й під час саміту лідерів країн „Великої двадцятки” в австралійському Брісбені, коли С. Харпер закликав лідера Росії забиратися геть з України [6].

Напередодні Дня Незалежності Україну відвідала Федеральний канцлер Німеччини А. Меркель. У такий спосіб лідер найвпливовішої держави Європейського Союзу публічно висловила свою підтримку Україні, а запровадженням санкцій надала чіткий сигнал про те, що Німеччина однозначно на боці українського народу [7].

Позицію литовського Уряду та Президента Республіки Д. Грібаускайте особисто можна вважати однією з найактивніших. Підтримавши Революцію Гідності й жорстко засудивши агресію з боку Росії проти України, литовці заявили не тільки про приєднання до європейських санкцій, але й увівши власні, національні санкції.

Солідарність народу Литви з українцями засвідчують синьо-жовті прапорці у вікнах, на машинах і навіть на офіційних будівлях. Біля сейму Литви – стрічки у барвах українського прапора та фотографії з Майдану. За словами Надзвичайного і Повноважного Посла України в Литві В. Т. Жовтенка, тут не вщухають розмови про те, що Україна потребує реальної допомоги міжнародної спільноти, а не тільки висловлення своєї стурбованості. Сама ж Литва і справді допомагає нам не лише на словах. Про її фінансову та гуманітарну допомогу Україні неодноразово повідомлялося в засобах масовою інформації. Показово, що ця дружня європейська країна в числі перших ратифікувала Угоду про асоціацію України з ЄС [8].

Сьогодні в Європі добре розуміють важливість викликів, що постали перед Україною. А для нашої держави, яка заплатила надто високу ціну за прагнення до європейської інтеграції, процес ратифікації Угоди про асоціацію з країнами Європейського Союзу став ключовим моментом в її історії.

Завдяки потужній міжнародній підтримці Україна значно посилсила свої політичні позиції, а також активізувала численні міжнародні контакти з Європейським Союзом, Північною Америкою та деякими азійськими країнами в економічній, гуманітарній сферах, зокрема в галузі культури.

Про збереження української державності та європейську перспективу України йшлося під час зустрічі Віце-прем'єр-міністра – Міністра культури України В. А. Кириленка з делегацією Атлантичної ради США, яка відбулася в грудні 2014 року. Головними темами для обговорення стали механізми координації зусиль щодо формування позитивного іміджу України в світі й напями

потенційної співпраці між Атлантичною радою та Українським урядом з питань культури [9].

Перші суттєві результати у царині вітчизняної культури з'явилися після ратифікації 16 вересня 2014 року Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом, коли наприкінці жовтня в Києві відбулася експертна зустріч на тему „Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в культурній галузі”, присвячена актуальним питанням євроінтеграції в галузі, а також завданням та методам реалізації цієї Угоди.

До участі в дискусії долучилися представники Міністерства культури України, структурних підрозділів та керівники галузевих закладів Дніпропетровської, Львівської, Одеської областей, експерти регіональних інститутів громадянського суспільства. Важливою частиною зустрічі стало обговорення участі України в програмі ЄС „Креативна Європа”, а також діяльності Мінкультури щодо створення платформи регіональної співпраці „Київська ініціатива”. Йдеться про те, що після залучення до цієї програми нашої державі буде дозволено не сплачувати вступного внеску. Крім того, після підписання відповідних документів і створення тематичного бюро наші митці зможуть подавати заявки на грантові програми.

Експерт Групи підтримки ЄС для України Х. Р. Леон Лора, який брав участь в обговоренні, наголосив, що завдання Євросоюзу та Європейської комісії якраз і полягає у вирішенні таких питань, як: фінансові бар'єри, перешкода мобільності митців чи культурного продукту, вирішення проблеми дефіциту навичок і вмінь. За його словами, підписання Угоди про Асоціацію в галузі культури допоможе, з одного боку, сформуванню власної національної культурної політики, адже Угода не ставить перед учасниками певних конкретних завдань і конкретної адаптації законодавства, а з другого – дасть вектори розвитку культури, які є загальними для усього світу.

Окремими темами для обговорення стали питання про важливість міжнаціонального та міжконфесійного діалогу, охорони культурної спадщини, збереження української нематеріальної культурної спадщини за кордоном тощо, наголошено на необхідності створення міцної комунікативної системи і розробки державних програм щодо регіональних бібліотек та музеїв.

Особливу увагу учасники експертної зустрічі зосередили на дорожній карті Стратегії розвитку сфери культури до 2025 року. На думку європейського експерта, дорожня карта є важливим кроком на шляху стратегування галузі, свідченням того, що Мінкультури виконало важливу місію – започаткувало масштабне загальнодержавне обговорення бачення розвитку культури.

У підсумку Х. Р. Леон Лора запевнив українську сторону в своїй підтримці та повідомив, що сприятиме просуванню ініціатив Міністерства культури України в Європі [10].

Не є таємницею, що у розвинених країнах Європи культура вже давно стала двигуном економічного розвитку та стабільності, що приносить значні прибутки, тож є сенс запровадити такий досвід і в Україні.

З точки зору поширення досвіду європейських країн для розбудови вітчизняної культури важливою подією листопада 2014 року стала Міжнародна

конференція „Культурна політика в Європі сьогодні: фінанси, менеджмент і розширення аудиторії”, в рамках якої відбулися панельні дискусії та воркшопи, присвячені розробці довгострокової стратегії культурної політики, принципам державного і приватного фінансування, вирішенню проблем розширення аудиторії та вдосконалення культурного менеджменту. До участі в заході долучилися міжнародні експерти, серед них: члени Представництва Європейського Союзу в Україні, представники європейських фондів, центрів культурної політики та креативних індустрій з Великої Британії, Молдови, Литви, Швеції, Естонії, Азербайджану, Ірландії, Грузії, Вірменії [11].

Різноманітна й відкрита співпраця з Європейським Союзом та зі світом в цілому покликана стати головною рушійною силою для зміцнення партнерських відносин між країнами і, водночас, переконливим прикладом переформатування державного управління в культурному вимірі. Сама ж налаштованість на таку співпрацю з боку інших країн є виявом солідарності та дієвим способом підтримати цивілізаційний вибір українського народу.

Так, офіційна позиція польського уряду по відношенню до України не раз підтверджувалася справою – перерахування коштів, виділення матеріально-технічної допомоги та приєднання до міжнародних санкцій допомагають вистояти українцям у нелегкі часи. Як і дружня Литва, Польща у 2014 році ратифікувала Угоду України з ЄС, підтримавши таким чином наш курс на Європу [4].

Питання подальшого розвитку співробітництва з Україною в галузі культури є пріоритетними як для Польщі, так і для Міністра культури і національної спадщини цієї Республіки М. Омілановської особисто. Про це польський урядовець заявила у своєму листі-привітанні В. А. Кириленку з нагоди його призначення на посаду Віце-прем'єр-міністра – Міністра культури України. Вона також висловила сподівання, що спільними зусиллями вже в найближчому майбутньому вдасться створити багато цікавих українсько-польських проєктів європейського рівня, які охоплюватимуть питання розвитку культури та захисту національної спадщини.

Одним із перших таких проєктів виявилася підготовлена Департаментом міжнародних зв'язків Міністерства культури Польщі у співпраці з Польським Інститутом у Києві та Посольством Республіки Польща в Україні програма „Обмін досвідом у сфері культури між Україною та Республікою Польща”, що складається з циклу занять, майстер-класів і проходить у декілька етапів. Програму започатковано в 2014 році з метою ознайомлення співробітників Міністерства культури України та підвідомчих установ з польськими практиками щодо фінансування культури, захисту національної спадщини, розвитку співпраці культурних інституцій з місцевими громадами тощо. 25–26 листопада 2014 року в її рамках у столиці відбувся третій, заключний, семінар за участі керівників і фахівців міністерств культури обох країн, представників державних польських та українських установ й інституцій у цій сфері.

На переконання Міністра культури Польщі М. Омілановської, такий формат співпраці виявився досить вдалим, тож вона запропонувала українській стороні продовжити програму з обміну досвідом, яка допомагатиме у реформу-

ванні галузі. Серед іншого, йдеться про надання Польщею технічної допомоги з питань адаптації до європейського законодавства, реформування структури управління міністерством, створення підвідомчих культурних інституцій, експертних рад, розвитку музейної справи та промоції читання.

19 січня під час офіційного візиту польської делегації до Києва в Кабінеті міністрів України відбулася зустріч Віце-прем'єр-міністра – Міністра культури України В. А. Кириленка з Міністром культури і національної спадщини Республіки Польща М. Омілановською сторони узгодили питання щодо двосторонньої гуманітарної співпраці між Україною та Польщею. У ході зустрічі наш Міністр висловив готовність використовувати польський досвід у сфері реформування галузі культури та охорони об'єктів культурної спадщини у рамках загального курсу України на європейську інтеграцію [12, 13].

Протягом січня В. А. Кириленко провів ще декілька робочих зустрічей із надзвичайними і повноважними послами: Французької Республіки в Україні – А. Ремі; Словацької Республіки в Україні – Ю. Сівачеком; Латвійської Республіки в Україні – А. Даудзе; Грузії в Україні – М. Уклебою; Японії в Україні – Ш. Сумі. Сторони обговорили напрями співробітництва між країнами як у сфері культури, зокрема щодо використання досвіду реформування галузі та реалізації спільних культурно-мистецьких проектів на перспективу, так і в гуманітарній сфері, й досягли певних домовленостей. Віце-прем'єр-міністр – Міністр культури України В. А. Кириленко подякував послам за чітку позицію щодо ситуації в Криму та на сході України й за всебічну підтримку [14, 15, 16, 17, 18].

Показовим є приклад діяльності Британської Ради в Україні. Як одна з авторитетних міжнародних інституцій, що діє на території нашої країни з метою розбудови міжнародних зв'язків у галузі культури та освіти, Рада активно допомагає входженню України в європейський інформаційно-культурний простір. Так, у грудні 2014 року відбулася зустріч заступника Міністра культури України з питань європейської інтеграції А. М. Вітренка з виконуючою обов'язки директора Британської Ради Н. Василюк з питань перспектив співробітництва в найближчому майбутньому та реалізації спільних проектів, у тому числі з вивчення досвіду Великої Британії у сфері креативних індустрій, моделей фінансування культурних установ тощо [19].

Цього ж року, але трохи раніше, Британська Рада ініціювала участь української урядової делегації у Міжнародному саміті культури, що вже вдруге мав місце в Единбурзі. Саміт проходив у найжвавіший час для столиці Шотландії – період проведення численних літніх фестивалів, коли політики та митці мають змогу зустрітись та обговорити нагальні питання.

З боку Міністерства культури України делегацію очолював Є. Нищук, який обіймав посаду міністра цієї установи в 2014 році. Поміж усіма проведеними домовленостями, Британський уряд висловив свою готовність долучитися до створення платформи, що допоможе представити українських митців у Великій Британії, а Британська Рада повідомила про збільшення фінансування для України у наступному році. Слід зауважити, що усі країни-учасниці саміту – від

Сінгапура до Бразилії – засвідчили свою підтримку Україні, підкреслюючи важливість даного моменту для нашої історії [20].

Імідж України за кордоном значною мірою залежить від зусиль культурної дипломатії. Саме таку думку висловив заступник Міністра культури з питань європейської інтеграції А. М. Вітренко під час науково-практичної конференції „Формування позитивного іміджу України через можливості українців за кордоном”, організованої та проведеної Українською всесвітньою координаційною радою 15 грудня 2014 року в Києві за участі Міністра освіти і науки С. Квіта, заступника голови комітету Верховної Ради у закордонних справах І. Гузя, голови УВКР М. Ратушного, лідерів українських громад за кордоном та директора з гуманітарних ініціатив Світового конгресу українців У. Супрун.

Зокрема заступник Міністра зазначив, що успіх сьогодні багато в чому залежить від того, наскільки потужно функціонує наша культурна дипломатія. Тим більше зараз, коли проти України ведеться безпрецедентна інформаційна війна. А відтак, вкрай важливим нині є налагодження процесу донесення достовірної та повної інформації про Україну за кордоном. При цьому, не менш важливо й надавати підтримку культурним інституціям за кордоном, які є одним із інструментів культурної дипломатії.

За словами А. М. Вітренка, українці за кордоном – це не лише носії національної ідентичності, але і джерело знань про Україну, чинник культурного, інформаційного, політичного впливу та створення позитивного іміджу нашої держави. „Об’єднання українців різних країн навколо національної ідеї, втілення якої забезпечить Україні просування до Європи, до євроатлантичного світу, дозволить протистояти спробам імперського реваншу – наголошував він.

Співпраця з українцями за кордоном також має бути посилена створенням інноваційної Державної програми розвитку культурних зв’язків із закордонним українством, вважає заступник Міністра культури з питань європейської інтеграції, при цьому громадські організації українців за кордоном мають стати рівноправними партнерами нашої держави. У налагодженні співпраці із закордонним українством потрібно також враховувати консолідуючу місію українського духовенства [21].

Втіленню цих планів у життя значною мірою сприятиме підписаний 28 серпня 2014 року Меморандум про співпрацю між Кабінетом Міністрів України та Світовим Конгресом Українців (СКУ). Метою ж Меморандуму є посилення взаємодії української держави із закордонними українцями, захист людських, громадянських та національних прав українців у світі, утвердження незалежності і суверенітету України, забезпечення її територіальної цілісності, сприяння демократичному процесу в Україні, її євроінтеграційним та євроатлантичним прагненням. Кабінет Міністрів та СКУ, зокрема, співпрацюватимуть у питаннях реалізації зовнішньополітичних пріоритетів України; поширення у світі правдивої інформації про Україну; сприяння поглибленню плідної та взаємовигідної співпраці України з урядами країн перебування закордонних українців; надання гуманітарної допомоги постраждалим учасникам Революції Гідності та постраждалим від агресії Російської Федерації; спостереження за ходом виборчих

процесів в Україні; сприяння розбудові громадянського суспільства в Україні та розвитку українського громадського життя в діаспорі [22].

Наразі українці зарубіжжя продемонстрували гідність і силу духу під час Маршів солідарності та єдності, які пройшли у неділю, 18 січня поточного року, не лише в Україні, а й у світі. Наші співвітчизники організували акції в Аргентині, Франції, Греції, Чехії, Росії, Великій Британії, США, Австрії, Грузії, США. В Німеччині вони відбулися одразу в декількох містах. Рівно о 15-й годині за місцевим часом у Берліні, Гамбурзі та Франкфурті-на-Майні зібралися члени української діаспори, представники тутешніх громадських організацій, а також чимало небайдужих людей з інших країн, щоб підтримати Україну у боротьбі проти тероризму.

У Берліні, на площі біля Бранденбурзьких воріт, акція розпочалася гімном України. Учасники мітингу прийшли з державними прапорами України, ЄС, Німеччини та інших країн. Вони тримали в руках плакати з написом: „Ми – Україна”. Акцію солідарності проти терору ініціювала і провела громадська організація „Варта Євромайдану Берліна”.

У цьому заході взяв участь Надзвичайний і Повноважний Посол України в Німеччині А. Мельник. Звертаючись до присутніх, він сказав, що люди зібралися аби і тут, у Берліні, продемонструвати силу духу, показати всьому світові, що нас не перемогти, а також з надією, що Україна нарешті стане невід’ємною частиною Європи.

Представник організаторів цієї акції, член „Варти Євромайдану Берліна” А. Ілін відзначив, що на акцію солідарності з Україною проти тероризму цього разу зібралися не лише українці. В такий спосіб вони підкреслили, що багато європейців небайдужі до трагічних подій в Україні. Зокрема, учасники мітингу пройшли Маршем миру центральною вулицею Берліна до Посольства України в Німеччині, де запалили десятки свічок та хвилиною мовчання вшанували бійців сил антитерористичної операції, які загинули у боях з терористами, а також мирних жителів, які стали жертвами військових дій на сході країни [23, 24].

Співзвучною вищезгаданим подіям видалася зустріч Президента України П. О. Порошенка з представниками української діаспори Франції під час робочого візиту Президента в Париж, яким він продемонстрував солідарність українців з французьким народом у зв’язку з терактом в редакції сатиричного тижневика „Шарлі Ебдо” (Charlie Hebdo) у січні 2015 року. Під час спілкування з представниками діаспори П. О. Порошенко подякував їм за активну позицію і підтримку України, а також за солідарність зі своєю Батьківщиною. Він також підкреслив, що був зворушений прийомом французького президента і звичайних громадян, які вітали Україну й дякували саме за нашу солідарність [25].

Боротьба українців за свою свободу, гідність і європейське майбутнє стала надихаючим прикладом для багатьох людей по всьому світові. Цей приклад викликав до життя потужний сплеск солідарності з Україною, причому в цій солідарності об’єдналися світові лідери громадської думки, інтелектуали різних політичних переконань, відомі діячі культури та мистецтва.

Наприклад, у листопаді 2014 року із першим візитом до України завітав видатний перуанський письменник, культурний і громадський діяч, лауреат

Нобелівської премії з літератури 2010 року М. В. Льоса. Під час перебування у Києві він провів низку цікавих і змістовних зустрічей. Головною ж подією візиту стало спілкування письменника з першими особами нашої держави.

Так, під час зустрічі з Президентом України М. В. Льоса розповів про мету, з якою приїхав в Україну – він розуміє, що саме тут і зараз відбувається „глобальна боротьба за демократію проти тиранії. І українці ведуть цю боротьбу не лише за себе, а й за всю Європу. „Ваша країна, пане Президенте, сьогодні бореться за спільні європейські цінності, і я Вас запевняю, це розуміють інтелектуали світу, це розуміють звичайні люди не тільки в усій Європі, а і у Латинський Америці, де також підтримують боротьбу України за свободу і демократію”, – сказав М. В. Льоса.

П. О. Порошенко, в свою чергу, подякував письменнику за честь спілкуватися з ним і за підтримку в ці нелегкі для України часи. На його думку, сьогодні усі духовні та інтелектуальні лідери світу мають знати, що відбувається в Україні. „Ваша моральна підтримка є надзвичайно потрібною, і дуже важливо, щоб світові лідери громадської думки були сьогодні тут, в Україні, де йде боротьба за свободу і людську гідність, за незалежність своєї країни, – наголосив наш Президент [26, 27].

У ході зустрічі Прем'єр-міністра України А. П. Яценюка з М. В. Льосою, в якій також брав участь Надзвичайний і Повноважний Посол Королівства Іспанія в Україні Х. А. Бугайо, Глава Уряду зазначив, що українці рішучі в боротьбі за свою незалежність і територіальну цілісність попри всю серйозність загроз, перед якими постала держава. У цій боротьбі, наголосив урядовець, Україна відчуває солідарність світу та підтримку з боку своїх партнерів. Сторони обговорили, зокрема, роль громадської думки та культури в протидії агресії. Як підкреслив нобелівський лауреат, Україна веде боротьбу за весь вільний світ, за цінності, які поділяють люди доброї волі [28].

Спілкування всесвітньо відомого перуанського письменника з його читачами в Україні відбулося в приміщенні Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Подія виявилася дещо несподіваною, адже її анонсували не надто активно, втім це не завадило абсолютному аншлагові в актовому залі Червоного корпусу навчального закладу. Ця зустріч мала форму відкритого публічного інтерв'ю, тому мало не більшість запитань виявились радше освідченнями в читацькій любові й відданості. Але письменник знайшов нагоду зосередитись і на більш загальних питаннях, особливо у контексті нинішніх українських подій. Так, М. В. Льоса зазначив, що Україна сьогодні бореться за право брати участь у творенні європейського проекту, цієї першої „реалістичної утопії”, що ґрунтується на ідеалах свободи, і дуже важливо, щоб вона вистояла проти імперської, колоніальної політики Росії. Тож, нобелівський лауреат побачив в Україні великий проєвропейський ентузіазм серед інтелектуалів і молоді та серед усіх, з ким в ці дні він зустрічався в Києві [29].

Теза М. В. Льоси про те, що Україна є центром, на який дивиться сьогодні весь світ, підтверджується численними заявами та акціями солідарності, що мобілізували європейських інтелектуалів і відомих діячів культури та мистецтва з різних країн. Усі вони сповнені щирою бажання допомогти.

„Готель Європа” – це авторський монолог, створений одним із найвідоміших письменників і філософів нашої доби, культовим французьким драматургом Б.-А.Леві. Автор п’єси добре відомий у високих політичних сферах, хоча й не є політиком, він користується авторитетом у світі журналістів і письменників. Цю виставу присвячено темі українського Майдану.

Тему обрано не випадково, адже Б.-А.Леві був першим французом, що приїхав у Київ, ставши свідком Революції Гідності. Він був глибоко вражений героїзмом людей на Майдані, на власні очі бачив, як гинули юнаки і дівчата, стискаючи у своїх руках європейський прапор, але Європа тоді їх не почула. Саме тому у автора народилася ідея вистави як послання всьому світу.

За змістом це історія кохання між письменником і літньою жінкою на ім’я Європа. Трагічна історія, сповнена сподіваннями і нездійсненими обіцянками. Червоною ниткою через усю п’єсу проходить тема боротьби українців за право жити у вільній країні. Це нагадування всій Європі про справжні ознаки демократії і реальну ціну, яку народу доводиться платити за гідне життя.

Прем’єра вистави, що являє собою монолог довжиною в п’ять актів, відбулася у вересні 2014 року в паризькому театрі „Ательє”. Послухати його прийшли глава держави Ф. Олланд, прем’єр-міністр М. Вальс та колишній президент Н. Саркозі з дружиною. Українська громада Франції також відвідала виставу і заспівала гімн України під час оплесків. Здивована і зворушена французька публіка висловила українцям слова підтримки, дякуючи їм від імені Європи за великий урок, що вони дали усьому світу. Протягом наступного, 2015 року, виставу буде також показано в багатьох великих містах світу, зокрема у Нью-Йорку й Вашингтоні (США) [30].

Цікаво, що українська публіка першою ознайомилася із цим непересічним злободенним твором французького драматурга – під час допрем’єрного показу в Одесі, у приміщенні Національного академічного театру опери та балету. У двох попередніх містах – Сараєво (столиця Боснії й Герцеговини), у Венеції (Італія) і на прем’єрі в Парижі (Франція) моноспектакль „Готель Європа” грають актори. І лише в Одесі на сцену вийшов сам автор твору. Цим він виразив свою підтримку Україні у цей нелегкий період її розвитку. Зокрема, Б.-А. Леві зазначив, що європейці сприймають Одесу, як легендарне місто. Воно напрочуд відкрите, тут можна розмовляти різними мовами, навіть триматися своїх російських коренів, але при цьому завжди залишатися українцем і патріотом єдиної країни. Саме за цими ознаками Одесу можна вважати європейським містом.

Вистава в опері перетворилася на хвилюючу патріотичну акцію. Присутні вшанували хвилиною мовчання героїв, що загинули у зоні антитерористичної операції. Вони стоячи зустріли оплесками й вигуками „Слава Україні!” бійців Національної Гвардії, які щойно повернулися з Донбасу. Їх вітав і драматург, заявивши, що нині пріоритет європейського народу – це зупинення путінської агресії, а для українців головне – перемога. Під час вистави був організований збір коштів для допомоги українським збройним силам. Загалом було зібрано 331357 гривень, 120 доларів і 500 російських рублів [31, 32].

Усім серцем переживає і підтримує Україну російський композитор В. С. Дашкевич, який присвятив подіям в Україні свою нову оперу „Дванад-

цять”. Її було створено влітку 2014 року, в розпал подій на Україні. В музичному творі вміщено весь текст поеми О. Блока. Кульмінацією опери стали слова: „Мы стреляем по своим, по любимым, по родным. Братцы, что же мы творим!” [33].

„Доля України мені нагадує долю Грузії, адже й нашу землю окуповано російськими військами”, – таку аналогію між двома країнами провів відомий грузинський композитор Г. Канчелі. Написаний ним у 2013 році твір „Янголи печалі” для скрипки, віолончелі, дитячого хору і оркестру присвячено драматичним подіям в Україні та жертвам цих подій. Його виконання стало кульмінацією концерту до 96-ї річниці проголошення Латвійської Республіки, який відбувся за підтримки Посольства Латвії у Колонному залі ім. М. Лисенка Національної філармонії України. У ньому брав участь всесвітньо відомий латвійський скрипаль Г. Кремер. До речі, Г. Канчелі спеціально приїхав на київський концерт, щоб виконати твір і підтримати українців [34].

Пам’яті всіх полеглих за незалежність України маестро присвятив і свою музику, що прозвучала у Львові під час XX Міжнародного фестивалю сучасної музики „Контрасти”. Власне, його творами й відкрився цей фестиваль – літургією для альту з оркестром „Оплаканий вітром” і Сьомою симфонією [35].

Подеколи ситуація в Україні викликає пригнічений стан, особливо це стосується людей мистецтва, котрі мають особливе, тонке і навіть болісне ставлення до поняття добра і зла.

Саме таку реакцію викликали буремні події Майдану та агресія Росії по відношенню до України у класика польського й світового кіно, найкращого екранізатора творів Г. Сенкевича, автора відомих картин „Пан Володийовський”, „Потоп”, „Знахар”, „Вогнем і мечем” Є. Гофмана – режисер зазначив, що „у страшному сні не міг уявити, що в Україні станеться таке...”.

Утім, митець не пориває зв’язків з Україною і невдовзі планує презентувати оновлену, оцифровану версію своєї картини „Потоп”, якій вже 40 років. А тим часом у рамках спільного українсько-польського кінопроекту підготовлено для підписання протокол про наміри між польською кіностудією „Зодіак” в особі Є. Гофмана та українським режисером Б. Савченком [36].

Те, що відбувається на сході України, це різкий крок назад, дуже болючий для українців, але ще більш небезпечний для самої Росії. Але, щоб рухатися вперед – потрібно відчувати, що у ворога твориться у серці. Таку думку висловив інший відомий польський режисер, класик сучасного європейського кіно К. Зануссі під час перебування в Україні восени 2014 року.

Після перебування в Одесі, де проходив XV фестиваль польського кіно, митець відвідав кінофестиваль „Європейський експрес”, який відбувся у столичному Центрі театрального мистецтва ім. Л. Курбаса. Під час спілкування із гостями заходу К. Зануссі розповів, зокрема, про свій останній фільм „Чужорідне тіло”, знятий спільно з Росією та Італією. Фільм розповідає про вибір між загальнолюдськими цінностями та цінностями сучасного соціуму. Режисер не був упевнений, чи в Україні цей фільм вдасться подивитися в кінотеатрах, оскільки прокат залежатиме від Росії. Та, на щастя, саме цією картиною відкрився 10 жовтня у київському Будинку кіно XII Міжнародний фестиваль православного

кіно „Покров”, організований Українською православною церквою Московського патріархату [37, 38].

Кричуца несправедливість влади та органів правосуддя РФ по відношенню до українського режисера, сценариста та громадського активіста О. Сенцова, затриманого 11 травня 2014 року співробітниками служби безпеки Росії в Криму, відгукнулася потужним протестом світової спільноти – від політиків до митців. Такі метри світового кінематографу, як К. Зануссі, А. Вайда (Польща), В. Вендерс (Німеччина), П. Альмодовар (Іспанія) та інші прогресивні українські, російські, іноземні діячі кіно й театру виступили за звільнення О. Сенцова, адже вважають його затримання незаконним. Вони закликали лідера РФ В. Путіна гарантувати безпеку українського режисера. Відповідне звернення було оприлюднено на сайті Європейської кіноакадемії.

До речі, організатори 71-го Венеціанського міжнародного кінофестивалю на прес-конференції з нагоди відкриття заходу висловили солідарність із двома режисерами, яких було заарештовано за політичними мотивами, – О. Сенцовим та М. Мохаммаді (Іран), залишивши два символічні порожні стільці у президії [39].

Надзвичайно проникливо лунав Національний Гімн України у славнозвісному Домському соборі в Ризі під час концерту „Сьогодні я українець” за участю відомих латвійських акторів, поетів, виконавців, які виступили у березні 2014 року на знак підтримки України, засуджуючи агресію Росії.

Ідея щодо організації концерту солідарності з Україною належить латиському публіцисту А. Шабловскісу, а Ризька дума й Домський собор її підтримали. За словами музичного директора Домського собору Г. Праниньша, до участі в концерті були запрошені латиські культурні діячі, щоб своїм словом, піснею, виконанням підтримати Україну в складний для неї час. Відгукнулося багато бажаючих, серед яких й виконавці зі світовим ім'ям.

У вступному слові актриса Нового Ризького театру Е. Клявіня зауважила, що культурні діячі Латвії підтримують народ України, вони просто не можуть стояти осторонь, коли у світі відбуваються такі події.

Домський собор звернувся до українського культурного товариства у Ризі „Дніпро”, а той запропонував до участі в концерті солідарності кілька українських колективів із Латвії.

Вишукано і велично лунав орган, а українська пісня у виконанні фольклорного ансамблю „Дніпро”, тріо „Україночка” та дитячого музичного колективу Ризької української середньої школи набувала неповторного звучання завдяки акустиці Домського собору. У свою чергу, латиські поети читали вірші про Майдан, виступили Ризький квартет саксофоністів, вокальний ансамбль *Anima Solla*, співачка Е. Шимкус та інші.

Безумовно, у рік 200-річного ювілею Т. Г. Шевченка на концерті у Ризі лунало й Шевченкове слово. Коли ансамбль „Дніпро” заспівав „Рече та стогне Дніпр широкий”, присутні у Домському соборі піднялися зі своїх місць, щоб стоячи вшанувати пам'ять Великого Кобзаря. Глядачі були зворушені, коли вірші й пісні на слова поета виконувала малеча. Так, 10-річний Д. Бісенієкс прочитав „Заповіт” п'ятьма мовами – українською, латиською, англійською, росій-

ською, грецькою. А ансамбль „Лелітки” Ризької української середньої школи співав „Зацвіла в долині червона калина” на слова Кобзаря.

Відома латиська поетка М. Заліте наголосила, що сьогодні саме в нашій країні вирішується майбутнє світу. Народ України перший відчув на собі нову агресію з боку Кремля, якої європейські народи не знали з часів Другої світової війни. Тож латиші від всього серця підтримують українців своїми думками, справами й допомагатимуть усім, чим можуть, вірячи і сподіваючись на перемогу. Як це, наприклад, було під час Євромайдану, коли латвійські активісти, митці та політики влаштували флешмоб „Латвія Україні: од серця до серця” із закликом приєднатися до місцевого Євромайдану. Поезію І. Франка „Гримить” українською читали, зокрема, публіцист Д. Іванс, представник Конгресу українців Латвії Т. Ладза, депутат Європарламенту С. Калнієнте, міністр охорони навколишнього середовища та регіонального розвитку Е. Цилінкіс, та депутат Ризької думи С. Елерте.

Серед присутніх на заході було багато латвійських політичних діячів. Депутат Європейського парламенту С. Калнієте побувала в січні на Майдані у Києві і з власного досвіду може судити про події в Україні. Вона звернулася до усіх жінок, матерів України: „У Домському соборі у січні 1991 року так, як у січні 2014 року в Михайлівському соборі в Україні, був госпіталь. Тоді тут також, в наслідок сутичок на барикадах у Ризі, від ран померли люди, у яких були дружини, матері. Я бажаю усім жінкам в Україні витримки. Але ми знаємо, що за пролиту кров буде відплата. Це дасть силу вірити у майбутнє”.

На завершення концерту солідарності „Сьогодні я українець” усі присутні молилися за Україну. Українською мовою богослужіння провів священник Української греко-католицької церкви у Ризі Роман Сапужак, а латиською – декан Ризького кафедрального собору Елійс Годиньш.

Виконання Гімну України програмою концерту не передбачалося, втім, коли місцеві українці на завершення концерту заспівали український Гімн-Славень, люди, які вже зібралися на вихід, шанобливо зупинялися і дехто підспівував. „Ще не вмерла Україна...”. А розпочався концерт Духовним гімном – „Молитвою за Україну”, яку виконав український ансамбль „Дніпро”. Концерт був благодійний, тож усі кошти пішли на реабілітацію постраждалих у перебігу останніх подій в Україні [40].

У той час, коли весь цивілізований світ відгукнувся на трагедію в Україні своєю безпрецедентною підтримкою, в Інтернеті з’явився список діячів культури РФ, які офіційно підтримали політику президента країни В. Путіна стосовно України й Криму – їх більше 170-ти. На щастя, у числі відомих російських акторів, музикантів і режисерів є багато тих, хто засудив агресію Росії і висловив свою солідарність з українським народом. Можливо, альтернативний список і менший за кількістю – всього 150 осіб, які підписали листа-звернення до українських колег від імені кіноспілки, – але він набагато ширший за масштабом думок і сердець тих артистів, які знайшли в собі мужність чинити спротив свавіллю підступної влади.

Серед них – актриса Л. Ахеджакова, яка від самого початку відверто висловлювалася на підтримку Майдану, попри те, що на неї посипалися образи.

На думку актриси, Росія „скотилася” до того періоду Радянського Союзу, коли треба мовчати, коли на сценах театрів лунають тексти, в яких „закамуфльовано” опозиційний зміст, а боягузи демонстративно йдуть із зали. „Запрацювала страшна машина. Попереду йде пропаганда, за нею іде корисливість та жадібність. За ними – владолюбство та холуйство. ”, – зазначила Л. Ахеджакова в своєму інтерв’ю для радіо „Свобода”, додавши, що вона особисто Україну ніколи не зрадить [41, 42].

Культовий режисер Р. Віктюк звернувся до мешканців Донбасу з такими словами: „Хочу жителям Донбасу сказати тільки одне: ви живете поза Богом, ви Його не чуєте. На секунду вимкніть всі російські телеканали, закрийте очі і побудьте в тиші. Без зла, без насильства, без вбивства. У цій тиші, долучившись до Неба, можливо, у вашій душі щось станеться. Має статися, якщо ви українці. Якщо ви не українці, навіть ця тиша вам не допоможе. Тоді забирайтеся геть! Забирайтеся спокійно і без мату, залиште Україну в спокої” [43].

Свою активну громадянську позицію висловили свого часу такі популярні російські музиканти, як А. Макаревич – окрім численних концертів на підтримку України і перерахування коштів, він розгорнув цілий флешмоб у соціальній мережі проти російської агресії; солістка гурту „Ночные снайперы” Д. Арбеніна вибачилась за своїх російських колег під час концерту в Києві: „Я за те, щоб нас не могли роз’єднати, посварити наші народи”; поп-співак С. Лазарев не вважає Крим Росією і не бере участі в концертах на підтримку політики Кремля; київський концерт Б. Гребенщикова у грудні 2014 року став найбільш масштабним виступом артистів гурту „Акваріум” за всі роки незалежності України. Загалом, у різних містах України вже виступили, або планують концертувати такі популярні російські музиканти, як Тімати, Д. Білан, С. Зверев, П. Гагаріна, Noize MC, DJ Smash, Баста, Шура, а також гурти „Токіо/Мачете”, „Пікнік”, „Фрістайл” та інші [44, 45, 46, 47].

Ще однією рисою нашого часу стали благодійні концерти закордонних митців спільно з українськими артистами, спрямовані на збір коштів для допомоги жертвам бойових дій на Донбасі. Таких акцій відбувається сьогодні безліч. Узяти хоча б ініціативу найближчих сусідів – Литви та Естонії, які дуже активно відгукнулися на нашу біду. Може це тому, що історія цих країн не так давно була пов’язана із Радянським Союзом, як і наша історія, утім їм вдалося здолати непростий шлях до Європи. А може тому, що наші народи пов’язують давні дружні зв’язки.

Проект єдності та підтримки для постраждалих людей України стартував напередодні Нового року в Литві. 14 та 15 грудня у Каунасі й Вільнюсі відбулися спільні литовсько-українські благодійні концерти. Зібрані кошти планують передати на потреби людей, скалічених під час антитерористичної операції на сході України. Передусім – на протезування. На цьому можна було б поставити крапку, якби не масштаб події, яка стала для Литви справжнім актом солідарності з Україною.

Акція проходила під патронатом президента країни Д. Грібаускайте. Концерт 15 грудня відбувся в палаці правителів Великого князівства Литовського. Його транслювали в прямому ефірі два литовські канали – „Kultura” і

„LRT Lituanica” („Всесвітня телеслужба Литви”). До трансляції долучились й українські „5-й канал” та Перший національний.

Участь у концерті взяли оркестр Збройних сил Литви, відомі литовські та українські колективи. Як розповів один з ініціаторів проекту, сценарист і телережисер О. Матвеев, це, звичайно, не перша акція на підтримку України, але такий спільний концерт, та ще й у такому сакральному для Литви місці – палаці князів – точно вперше. Ідея саме такого формату підтримки – спільний благодійний концерт – належить легенді литовського „фольку” В. Повільонене. Коли вона почула записи дуету сестер Тельнюк, то була просто зачарована ними. Так виникло бажання запросити їх до участі в концерті, де вони виконали 13 пісень, деякі з них – у супроводі віолончелей, разом із оркестром. Литовці запросили дует ще й тому, що протягом останнього року вони виступали на багатьох сценах України: від Майдану – до театру в Донецьку. А їхні пісні на слова О. Забужко, Т. Шевченка, В. Стуса сьогодні стали як ніколи актуальні. До слова, у репертуарі литовських виконавців переважали пісні визвольного руху країни.

Що стосується загальних вражень від концерту, то, за словами глядачів та учасників, там було багато щирих сліз. Коли литовські виконавці співали наші пісні – плакали українці. Коли сестри Тельнюк заспівали литовською – заплакали литовці. Спільна історія, спільний біль... Коли йдеться про визвольну боротьбу, нашим народам перекладач не потрібен.

Проект розрахований щонайменше на рік. Організатори планують з часом підключити до нього музикантів та митців із різних країн світу [48, 49].

У жовтні 2014-го естонці виступили разом з українцями, щоб придбати рояль для дитячої школи образотворчих мистецтв у Слов'янську, яка постраждала під час військових дій на сході України. Участь у благодійному концерті, що відбувся у Rahvusooper Estonia – Національній опері Естонії, взяли солісти Національної опери України Л. Гревцова, А. Романенко, А. Швачка, Ю. Кулик, О. Стоянов, головний диригент театру М. Дядюра, а також молода піаністка К. Дядюра.

Як повідомила прес-служба Міністерства культури Естонії, цим концертом естонці продемонстрували солідарність з українським народом. „Естонія виражає Україні свою повну підтримку в ці скрутні часи”, – сказав міністр культури У. Тийдус.

Місяцем пізніше митці з двох країн провели у Таллінні ще один спільний концерт на підтримку постраждалих від війни на сході України. Концерт також був благодійний, зі збором та передачею коштів в Україну та прямою трансляцією на центральному естонському телебаченні. Від України участь брав гурт „Гайдамаки”, які від імені всіх українців подякували організаторам концерту та глядачам за підтримку, таку важливу для України в цей важкий час.

Від Естонії виступили популярний співак Т. Мягі, І. Лінна, інші відомі артисти, а також і рок-гурт „Свята Ватра”, заснований в Естонії колишнім учасником гурту „Гайдамаки” Р. Трочинським. Музикант, зокрема, розповів, що перед своїм виступом хлопці з українського гурту „Гайдамаки” поділилися враженнями від виступу перед українськими бійцями біля Донецького аеропор-

ту, тож глядачів попросили допомогти українській армії і добровольчим батальйонам. Збір коштів тривав три дні поспіль, й це в країні з населенням лише 1,3 мільйона! Вдалося зібрати понад 100 тис. євро, на ці гроші закупили індивідуальні аптечки, тепловізори і теплі речі бійцям [50, 51].

Показовою є позиція Католицької Церкви по відношенню до України. Відомо, що на міжнародній арені наша країна заявила про себе як держава, де поважають релігійну свободу як одну із базових цінностей, де церкви та релігійні організації знайшли шлях для мирного співіснування і взаємоповаги, і де релігію не використовують як засіб політичного впливу.

На цьому наголосив Прем'єр-міністр України А. П. Яценюк у переддень Нового Року під час зустрічі з Кардиналом Крістофом Шенборном, спеціальним представником Ватикану і Папи Римського, з нагоди відзначення 25-річчя виходу з підпілля Української Греко-католицької церкви. Глава Уряду високо оцінив підтримку Католицької Церкви і візит Папського посланця як жест солідарності з Україною у її боротьбі за незалежність, територіальну цілісність, свободу та права.

У Києві представник Ватикану зустрівся також з очільниками провідних Церков і релігійних організацій країни, щоб обговорити поточну ситуацію та висловити підтримку Ватикану. Директор Департаменту у справах релігій та національностей Міністерства культури А. Юраш, присутній на обміні думками, означив принципову позицію держави. Він визначив пріоритетні напрями діяльності відомства, які пов'язані, зокрема, з гарантуванням з боку держави права громадян на вільне сповідування будь-якої релігії.

Примітно також, що в січні 2015 року, під час традиційної новорічної Аудієнції у Ватикані, Папа Франциск зустрівся з Послом нашої держави при Святому Престолі Т. І. Іжевською. Понтифік, який згадав про Україну в своєму традиційному щорічному посланні *Urbi et Orbi*, привітав Посла християнським вітанням „Христос Рождається!” і запевнив, що „ніколи не залишить Україну і українців” [52, 53, 54].

„2014 рік змінив як українців, так і європейців” – заявив Президент України П. О. Порошенко під час традиційного передноворічного дипломатичного прийому для керівників дипломатичних місій та представників іноземних держав. Глава нашої держави також наголосив, що український народ бореться зараз за свою свободу, гідність і можливість іти обраним шляхом і вже заплатили за свою свободу дуже високу ціну.

Звертаючись до присутніх послів, Президент закликав приєднатися до України у її справі – справі миру, реформ та утвердження людської гідності та свободи, а також подякував країнам за підтримку, зокрема, Сполученим Штатам Америки, Канаді, Японії, Австралії та європейським країнам.

За словами П. О. Порошенка, приналежність до Європи є єдиною можливою формою існування держави Україна, тож підписання у 2014 році Угоди про асоціацію з ЄС стало стратегічним кроком, і влада буде робити все можливе, щоб провести реформи та імплементувати Угоду [55].

Отже, європейська та євроатлантична інтеграція – це безальтернативний шлях для України. А мистецтво і культура додають сил українцям у подоланні

викликів і загроз сьогодення, утвердженні незалежності, соборності та суверенітету України.

Список першоджерел

1. Силіна Т. Як зупинити атомну бомбу, в руках якої ядерна валізка? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/internal/yak-zupiniti-atomnu-bombu-v-rukah-yakoyi-yaderna-valizka-html>
2. Петро Порошенко закликав держави світу приєднатися до боротьби України за мир та свободу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/31976.html>
3. Кріт З. „ООНівська” сотня проти „11 друзів Путіна” / Зоряна Кріт // Україна молода. – 2014. – 1 квіт.
4. Головні друзі. Країни, які надали допомогу Україні в 2014 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.media/politics/221881/>
5. Байден включив Революцію Гідності у свій список найважливіших подій року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vidia.org/2014/32046>
6. Підтримка України – принципове рішення Канади, – Харпер підсумовує рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vidia.org/2014/32129>
7. Єрємін А. У Києві Меркель підтримала Україну. І шукала шляхи до миру... / Аскольд Єрємін // Високий Замок. – 2014. – 21 серп.
8. Вілінська Я. Президент Литви у Києві – говорила українською і закликала творити англomовний уряд [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vidia.org/2014/30568>
9. Успіх залежить від порозуміння / відділ новин // Уряд. кур’єр. – 2014. – 19 груд.
10. Олександренко М. Культура має впливати на розвиток економіки / Микола Олександренко // Уряд. кур’єр. – 2014. – 31 жовт. – С. 5.
11. В Києві розпочала роботу Міжнародна конференція: „Культурна політика в Європі сьогодні: фінанси, менеджмент, розширення аудиторії” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=247703843&cat_id=244277212
12. Міністерство культури Польщі налаштовано на розвиток нових культурних проєктів з Міністерством культури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/383761;-jsessionId=F7864643215BEC496DC02DDAB3C8F7B6.app1>
13. Віце-прем’єр-міністр – Міністр культури України В’ячеслав Кириленко зустрівся з Міністром культури та національної спадщини Польщі Малгожатою Омілановською [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/387848;jsessionId=F01CDFEF08E7657D61CFE5472C7965D5.app1>
14. Віце-прем’єр-міністр – Міністр культури В’ячеслав Кириленко провів зустріч з Послом Франції в Україні Аленом Ремі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/387667?-search_param=%D0%

15. Віце-прем'єр-міністр – Міністр культури України В'ячеслав Кириленко зустрівся з Надзвичайним і Повноважним Послом Словацької Республіки в Україні Юраєм Сівачеком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/387081?search_param=%D0%
16. Віце-прем'єр-міністр – Міністр культури України В'ячеслав Кириленко зустрівся з Послом Латвії в Україні Аргітою Даудзе [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/-388305?search_param=%D0%9
17. В'ячеслав Кириленко провів зустріч з послом Грузії Михеїлом Уклебою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/389399?search_param=%D0%
18. Віце-прем'єр-міністр – Міністр культури України В'ячеслав Кириленко провів зустріч з послом Японії в Україні Шігекі Сумі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/-388103?search_param=%D0%
19. В Мінкультури обговорили можливі напрямки співробітництва з Британською Радою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/384199>
20. Українська делегація відвідала Культурний Саміт в Единбурзі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org.ua/2nd-international-culture-summit>
21. У Міносвіти обіцяють зайнятися питаннями діаспори [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrinform.ua/ukr/news/-u_minosviti_obitsyaayut_zaynyatisya_pitannyaми_diaspori_2003006
22. Земляки не залишаються осторонь / відділ новин «Уряд. кур'єру» // Уряд. кур'єр. – 2014. – 29 серп. – С. 3.
23. Писанська В. Продемонстрували гідність і силу духу / Валентина Писанська // Голос України. – 2015. – 20 січ.
24. У Києві Меркель підтримала Україну. І шукала шляхи до миру... [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wz.lviv.ua/blogs/eromin/-128259>
25. Президент України встретился с представителями украинской диаспоры во Франции [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/ru/news/32044.html>
26. Усі світові лідери громадської думки мають бути сьогодні в Україні – Президент [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/31592.html>
27. Рішучість України в її цілісності / відділ новин // Урядовий кур'єр. – 2014. – 15 листоп.
28. Зустріч з Маріо Варгасом Льюсою: [Інф.] // Голос України. – 2014. – 15 листоп.
29. Коцарев О. Від місії літератури до „Іспанського світу” / Олег Коцарев // День. – 2014. – 14–15 листопада.

30. Чесановська-Жаяр А. „Готель Європа”... відвертаючись від цінностей, дозволяє коїтися злочинам проти людяності / Анна Чесановська-Жаяр // Голос України. – 2014. – 11 жовт.
31. Леви Б.-А., Левит А. «Нельзя передавать корабли „Мистраль” столь безответственному человеку и правителю, как Путин», – считает культовый французский драматург Бернар-Анри Леви / Бернар-Анри Леви, Александр Левит // Факты. – 2014. – 13 авг.
32. Одесити на допрем'єрній виставі „Готель Європа” зібрали кошти на АТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://h.ua/story/407276/>
33. От революции к революции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bards.ru/concert.php?id=7626&on=0&date=19.12.2014>
34. Найдюк О. Янголи до Києва / Олеся Найдюк // Хрещатик. – 2014. – 20 листоп.
35. Канчелі Г., Худицький В. Гія Канчелі: „Доля України мені нагадує долю Грузії, адже й наша земля окупована російськими військами” / [Інтерв'ю вів] Василь Худицький // Дзеркало тижня. Україна. – 2014. – 4–10 жовт.
36. Гофман Є., Журавльова Л. Єжи Гофман: „У страшному сні не міг уявити, що в Україні станеться таке...” / [Інтерв'ю вела] Любов Журавльова // Дзеркало тижня. Україна. – 2014. – 15–21 листоп.
37. Жук О. „Щоб рухатися вперед – потрібно відчутти, що у ворога твориться у серці” / Ольга Жук // Україна молода. – 2014. – 9 жовт.
38. Занусси К., Левит А. Кшиштоф Занусси: „То, что происходит на востоке Украины, это резкий шаг назад. Он очень болезненный для вас, но еще более опасный для самой России” / [Интервью вел] Александр Левит // Факты. – 2014. – 13 сент.
39. Котвіцька К. Італія про тебе не забула / Катерина Котвіцька // Україна молода. – 2014. – 2 верес.
40. Пилип Л. Латвійські культурні діячі підтримують Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://svitua.org/index.php/novunu/diaspora/item/1284-latviiski-kulturni-diiachi-pidtrymuiut-ukrainu>
41. В Інтернеті з'явився список діячів культури РФ, які засуджують агресивну політику Володимира Путіна щодо України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/person/2014/03/13/157128/>
42. Ахеджакова: Я особисто Україну не зраджу! [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/person/2014/03/12/156938/>
43. Цвях Д. Роман Віктюк звернувся до мешканців Донбасу! [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zaxid.net/news/showNews.do?roman_viktyuk_zvernuvsya_do_meshkantsiv_donbasu&objectId=1311854
44. Андрій Макаревич підтримав українців „гуманітарним концертом” у Святогорську: [Інф.] // День. – 2014. – 14 серп.
45. Денисенко М. Російський співак відмовився виступати в Криму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unn.com.ua/uk/news/1357344-rosiyskiy-spivak-vidmovivsya-vistupati-v-krimu>

46. Бабій Ю. Я за те, щоб нас не могли роз'єднати і посварити наші народи” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/culture/_a-za-te-schob-nas-ne-mogli-rozyednati-i-posvariti-nashi-narodi-arbenina/567900
47. Борис Гребенщиків в Києві: „Любая психодрама рано или поздно заканчивается” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kr.ua/culture/482395-borys-hrebenshykov-v-kyeve-luibaia-psykhodrama-rano-uly-pozdno-zakanchyvaetsia>
48. Філіпчук Н. У Литві відбудеться концерт, збори від якого підуть на протезування жертв війни / Наталя Філіпчук // Голос України. – 2014. – 10 груд.
49. Філіпчук Н. Кошти зібрано. Але рахунки ще відкриті / Наталя Філіпчук // Голос України. – 2014. – 17 груд.
50. „Гайдамаки” виступили в Естонії: [Інф.] // День.–2014.–11 листоп.
51. Естонський рок-гурт „Свята ватра” привіз гуманітарну допомогу: [Інф.] // День. – 2014. – 19 листоп.
52. ВРЦіРО провела зустріч зі спеціальним представником Ватикану і Папи Римського кардиналом Крістофом Шенборном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/381960>
53. Арсеній Яценюк зустрівся з Папським посланцем кардиналом Крістофом Шенборном [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247808250&cat_id=244276429
54. Папа Римський: Україна стала драматичним театром бойових дій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vidia.org/2015/32773>
55. Петро Порошенко закликав держави світу приєднатися до боротьби України за мир та свободу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/31976.html>

Матеріал підготувала

Шлепакова Т. Л.
голов. бібліограф
відділу наукового аналізу
і узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування ***І. Г. Піленко***

Підписано до друку 09.02.2015. Обл.-вид. арк. 1,25. Б/т. Зам. 11. Безплатно

Ротапринт НІБ України, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278-85-12